

VALTUUSTOALOITE/MUHOKSEN KUNTA EI KAAVOITA TUULIVOIMALLE ALUEITA

376/0.02.020/2020

Maankäyttö- ja kaavoitusjaosto 09.02.2021 § 6

Valtuustoaloite / Muhoksen kunta ei kaavoita tuulivoimalle alueita

Dnro 376/0.02.020/2020

Valmistelijat: arkkitehti Timo Leikas (044 497 0312), kaavoituspäällikkö Tiia Possakka (050 591 7240), maanmittausteknikko Janne Kuusela (044 497 0301) ja tekninen johtaja Mikko Kari (044 497 0308)

Kunnanhallitus on 21.12.2020 § 422 lähettänyt maankäyttö- ja kaavoitusjaostolle sekä teknisille palveluille valmisteltavaksi valtuustoaloitteen, jolla on yhteensä yhdeksän allekirjoittajaa.

Aloitteessa todetaan ja esitetään, että ”Muhoksen kunnanvaltuusto on päättänyt elokuussa 2019, että kunta ei lähde selvittämään mahdollisuutta rakentaa tuulivoimaa Muhokselle. Koska tätä päätöstä tulkitaan nyt niin, että se ei estä yksityisiä toimijoita yrittämästä tuulivoiman rakentamista Muhokselle, tarvitaan kunnanvaltuustolta päätös, että Muhoksen kunta ei lähde kaavoittamaan tuulivoimalle alueita.”

Aloitteessa tuodaan esiin Muhoksen alueen luonto- ja maisema-arvot, ja esitetään, että tuulivoimakaavoituksella pilataan alueen asuinviihtyvyys ja arvo. Aloitteessa esitetään myös, että kiinteistöjen rahallinen arvo alenee tuulivoimarakentamisen myötä. Allekirjoittajat esittävät myös, että tuulivoimaloiden aiheuttama äänimaiseman muutos aiheuttaa ihmisissä oireilua, joka tulee kuormittamaan terveyspalveluita tuntuvasti. Aloitetta perustellaan perustuslain säännöksillä, kuten

- § 20:lla, jonka mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille;
- § 7:lla, jonka mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen;
- § 15:lla, jonka mukaan jokaisen omaisuus on turvattu; sekä
- § 22:lla, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Muhoksen kunnanvaltuuston päätös 26.8.2019 § 57 on koskenut valtuustoaloitetta, jossa on esitetty tuulivoimapuiston rakentamista Muhokselle. Kunnanhallitus on esittänyt, että kunta kartoittaisi isoimpien maanomistajien ja tuulivoimaoperaattoreiden tahtotilaa tuulivoiman rakentamiseen Muhoksen kunnan alueelle. Valtuustossa asiasta on äänestetty ja vastaesitys on voittanut

äänestyksen. Päätökseen johtaneen vastaesityksen mukaan Muhoksen kunta ei ole ryhtynyt selvittämään tuulivoiman rakentamista Muhoksen kunnan alueelle. Päätöksessä ei ole otettu kantaa yksityisten yritysten tekemiin selvityksiin.

Kuntastrategia on kuntalain 37 §:n mukainen asiakirja, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Yksi kuntastrategiassa huomioitavista asioista on lain mukaan elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen. Käytännössä monia tällaisia toimia ohjataan kaavoituksella. Kuntastrategiassa voidaan näin ollen antaa suuntaviivoja kunnan kaavoituksellisille tavoitteille. Muhoksen kuntastrategiassa v. 2018–2025 on nostettu kaavoituksellisia tavoitteita vain asumisen, yrittäjyyden ja liikenteen näkökulmasta. Kuntastrategiassa ei ole nostettu esiin kunnan kantaa esimerkiksi eri energiamuotoihin.

Muhoksen kunta on ollut vuodesta 2016 alkaen mukana Hinku-kuntien verkostossa. Hinku-kunnat ovat sitoutuneet tavoittelemaan 80 % päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Kunnat pyrkivät vähentämään ilmastopäästöjään lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä ja parantamalla energiatehokkuutta.

Tuulivoiman rakentaminen ratkaistaan pääsääntöisesti kaavoituksella. Vain muutamien voimaloiden kokoisia pieniä hankkeita voidaan luvittaa maankäyttö- ja rakennuslain tulkinnan mukaan suunnittelutarveratkaisumenettelyllä. Isompien kokonaisuuksien rakentamisen edellytykset tutkitaan yleiskaavoituksella. Yli 9 voimalan tuulivoimapuistot vaativat nykyisen lainsäädännön mukaan myös maakuntakaavan tuulivoimavarausten. Lisäksi voimalahanketta varten on laadittava ympäristövaikutusten arviointi (YVA), mikäli yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 tai kokonaisteho vähintään 45 MW.

Muhoksen kunnan alueelle ei ole osoitettu voimassa olevissa maakuntakaavoissa tuulivoima-alueita. Pohjois-Pohjanmaan liitto on kuitenkin käynnistänyt TUULI-hankkeen, jossa tuotetaan uutta tietoa maakunnan alueen soveltuvuudesta tuulivoimatuotantoon ja etsitään ratkaisuja toimialan ympäristökysymysten ratkaisuun. Maakunnan edellinen tuulivoimaselvitys on laadittu vuosina 2010–2011, minkä jälkeen tuulivoima-ala ja tuulivoimateknologia ovat kehittyneet voimakkaasti. Tavoitteena on, että TUULI-hankkeen tuloksena voidaan esittää Pohjois-Pohjanmaan tuulivoimapotentiaali sekä maakunnallinen näkemys tuulivoimarakentamiseen parhaiten soveltuvista alueista. Hankkeen aikana kerätään kunnista tietoja kuntien alueella selvittelyssä olevista hankkeista. Käytännössä hankkeen tulosten pohjalta on tarkoitus käynnistää maakuntakaavan tuulivoimateeman uudistus. Muhoksen kunta on mukana TUULI-hankkeessa.

Kunta voi myös itse laatimallaan koko kunnan kattavalla (strategisella) yleiskaavalla tutkia pelkän tuulivoimateeman, mikä tarkoittaa potentiaalisten ja soveltuvien tuulivoima-alueiden kartoittamista, mutta myös tuulivoimalle soveltumattomien alueiden poissulkemista tuulivoimakehittämiseltä. Tuulivoimayleiskaavoissa selvitetään tärkeimmät periaatteet tuulivoiman

sijoittamiselle, mm. etäisyys asutukseen, suojelualueisiin, valtakunnallisesti merkittäviin alueisiin ja kohteisiin, muinaismuistokohteisiin, ym. Karttatarkastelun perusteella kunnan alueella on useita yhtenäisiä rakentamattomia alueita, joille tuulipuiston voisi sijoittaa siten, etäisyys tuulivoimaloista asutukseen olisi esimerkiksi yli 1,5 tai 2 km. Koko kunnan kattavalla strategisella tuulivoimayleiskaavalla voitaisiin niin ikään sulkea monia alueita pois tuulivoiman tuotannolta esimerkiksi asutuksen suojavyöhykkeen tai tiedossa olevien luonto- tai maisema-arvojen perusteella.

Varsinaiset rakennusluvut myönnetään tuulivoimahankkeissa pääsääntöisesti suoraan rakentamista ohjaavan osayleiskaavan pohjalta (MRL luku 10 a). Rakennusluvut on myönnettävä, mikäli kaavassa asetetut ehdot ja muut rakennusluvan edellytykset täyttyvät. Osayleiskaavaa laadittaessa selvitetään, millä reunaehdoilla kyseessä olevalle alueelle voidaan rakentaa tuulivoimaloita. Tuulivoimaosayleiskaavoihin on pääsääntöisesti aina laadittu melu- ja välkemallinnukset, havainnekuvat ja maisemaselvitykset sekä monia luontoselvityksiä, kuten muutto- ja pesimälinnustoselvityksiä, kasvillisuus selvityksiä ja erityisesti suojeltaviin lajeihin ja elinympäristöihin liittyviä selvityksiä, jotka huomioidaan kaavan laadinnassa ja kaavamääräyksissä.

Kunnalla on maankäyttö- ja rakennuslain perusteella laaja harkintavalta sen suhteen, miten se haluaa alueitaan kehittää ja mille alueille kaavoitusta suunnataan, eli kunnan kaavoitusmonopoli ulottuu myös tuulivoimaosayleiskaavoihin. Kunnan velvollisuudesta laatia ja pitää yleiskaava ajan tasalla (MRL 36 §) ei seuraa yksittäiselle maanomistajalle tai muulle yksityiselle oikeuden haltijalle oikeutta saada kunnan alueita kaavoitetuksi haluamallaan tavalla, vaan kaavan laatiminen on kunnan harkittavissa. Yksittäistä tuulivoimapuistoa koskevan osayleiskaavan vireilletulosta päättää kunta. Samoin osayleiskaavan hyväksymisestä. Kaavan hyväksymispäätöksestä on valitusmahdollisuus hallinto-oikeudelle. MRL 77 c §:n mukaan kunta voi periä tuulivoimaosayleiskaavan laatimisesta aiheutuneet kulut kokonaisuudessaan hyödynsaajalta.

Yleiskaavan tulee aina täyttää MRL 39 §:n mukaiset yleiskaavan sisältövaatimukset, mm. mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön. Riittäviin selvityksiin perustuva ja MRL:n menettelyjen mukaisesti laadittu yleiskaava ei näin ollen ole uhka aloitteessa esitetyille perustuslain kohdille.

Kunnan tiedossa on, että tällä hetkellä tuulivoimayhtiöt selvittävät muhoslaisten maanomistajien halukkuutta lähteä mukaan tuulivoimahankkeisiin kolmella hankealueella, joista kaksi sijoittuu myös naapurikuntien puolelle. Mikäli Muhoksen kunnan alueella olevat hankkeet jäävät toteutumatta, mutta naapurikuntien hankkeet toteutuvat, ulottuvat hankkeiden maisemavaikutukset ja mahdolliset muut haitat, kuten monet uudet sähkönsiirtolinjat kuitenkin myös Muhoksen kunnan alueelle.

Sekä kuntalaissa että maankäyttö- ja rakennuslaissa nostetaan esiin kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kunnan päätöksenteossa. Tuulivoimaa koskeva linjaus on laaja, koko kuntaa koskeva kysymys, josta päätettäessä olisi tärkeää huomioida myös kuntalaisten osallistumismahdollisuudet. MRL:n mukainen kaavoitusprosessi turvaa kuntalaisten osallistumismahdollisuudet ja luo perusteet päätöksenteolle. Esimerkiksi koko kunnan kattavassa tuulivoimayleiskaavassa huomioidaan potentiaalisten alueiden lisäksi ne alueet, joille tuulivoima ei sovellu. Kaavan laadinnassa voidaan soveltuvin osin hyödyntää myös maakuntaliiton TUULI-hankkeessa tuotettavaa aineistoa.

Jotta kunnan linjaus tuulivoimatuotannon osalta olisi selkeä, ajantasainen ja tulevaisuuden mahdollisten uusien linjausten mukaan päivittyvä, tulisi asiasta tehdä jonkin erityisen lain mukainen päätös tai erillinen tietyn määräajan voimassa oleva strateginen päätös tai ohjelma. Vaihtoehtoja voisivat olla:

- 1) koko kunnan kattavan (strategisen) tuulivoimayleiskaavan laatiminen; tai
- 2) tuulivoimalinjauksen nostaminen kuntastrategian osaksi seuraavan kuntastrategian päivityksen yhteydessä

ARKKITEHDIN EHDOTUS: maankäyttö- ja kaavoitusjaosto esittää kunnanhallitukselle, että Muhoksen kunta aloittaa koko kunnan kattavan tuulivoimayleiskaavan laadinnan. MRL:n mukainen kaavoitusprosessi turvaa riittävät osallistumismahdollisuudet ja luo perusteet päätöksenteolle.

Lisäksi maankäyttö- ja kaavoitusjaosto esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle aloitteen tulleen loppuunkäsitellyksi.

TEKNISEN JOHTAJAN ESITYS:

Maankäyttö- kaavoitusjaosto hyväksyy arkkitehdin ehdotuksen.

PÄÄTÖS:Maankäyttö- ja kaavoitusjaosto hyväksyi teknisen johtajan esityksen yksimielisesti.
